

Pluralizace

Prezentaci vypracovaly Barbora Stenglová a Eliška Prokopová

Obsah:

- Definice pojmu *pluralizace*
- Pluralizace podstatných jmen a jmenných frází
 - Pomocnými slovními druhy
 - Reduplikací
 - Zero marking
- Pluralizace zájmen
 - Číselná inkorporace
- Číslovky
- Slovesná pluralizace

1. Uved'te 4 způsoby morfologické pluralizace a ke každému způsobu doplňte jeden příklad v ČZJ
2. Analyzujte tyto tři znaky ([POLICISTA](#), [STOLEK](#), [KOSTEL](#)) a uveďte jaké mají fonologické vlastnosti a jak by byla tvořena pluralizace.
3. Jaké 3 strategie se používají při pluralizaci klasifikátorových konstrukcí?
4. U jakých skupin znaků se vyskytuje inkorporace číslovek?
Uveď příklad ke každému.

Exit Slip 4

Co je to Pluralizace?

- *Plures = mnohost, četnost*
- Též množné číslo
- Varianta **gramatická kategorie čísla**, která označuje skutečnost, že se jedná o více než o jeden kus

Dva hlavní způsoby realizace:

- morfologické operace

- **Reduplikace**

- Prostá, s posunem, částečná, kompletní

- **Zero marking**

- Pomocné slovní druhy

- **Příslovce**

- **Číslovky**

Podstatná jména

Pluralizační strategie:

- Kvantifikátory
- Číslovky
- Zero marking
- Reduplikace (triplikace)
 - Prostá
 - S posunem
 - Částečná

I přesto, že většina ZJ užívá obdobnou sadu pluralizačních strategií, často se liší morfologického procesem vedoucím k finálnímu gramatickému tvaru

Fonologické vlastnosti substantiv

- Laterální
- Midsagittální

- Body-anchored
- Non-body-anchored
- Simple movement
- Complex movement
 - *Opakovaný*
 - *Krouživý*
 - *Střídavý*

POZICE	POHYB	TYP POHYBU	ZPŮSOB PLURALIZACE
Body-anchored	Complex	/	Zero marking
		/	
Non-body-anchored	simple	Midsagittální	Reduplikace prostá
		Laterální	Reduplikace posunová

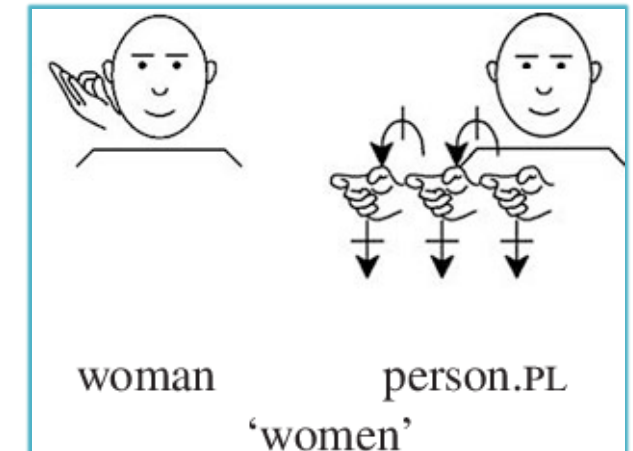
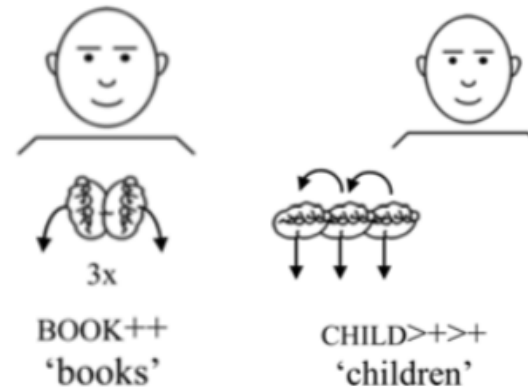
Reduplikace

Prostá

- Midsagittální substantiva s repetitivním pohybem na jednom místě
- KNIHA, VĚTA, KVĚTINA

S posunem

- Laterální PJ se znakem opakovaným při pohybu od těla
- Kompletní
- Částečná
- *POSTEL, DĚTI,*

Výjimka u body-anchored a complex movement substantiv označujících osoby (DOKTOR, ŽENA, UČITEL), ty jsou při pluralizaci značeny KLF, který je non-body-anchored se simple movementem, tedy se reduplikuje s posunem.

Reduplikace se spíš objevuje v prozodicky prominentních pozicích – na koncích vět a u fokusu.

Steinbach (2012)
Pfauf and Steinbach (2006)

Zero marking

- *Nulový morfém, neviditelná pluralizace*
- Využívá se v situacích, kdy není reduplikace gramaticky přijatelná
 - Body anchored
 - Complex movement

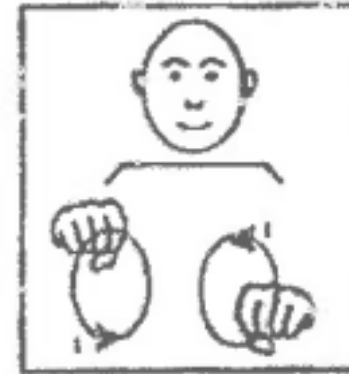
APPLE (S)

APPLE (P)

BICYCLE (S)

BICYCLE (P)

Substantiva v zahraničních ZJ

BLS – Britský ZJ – zapadá do zde popsaných strategií

NGT – Nizozemský ZJ – Prostá reduplikace některých body-anchored substantiv GLASSES, MEN

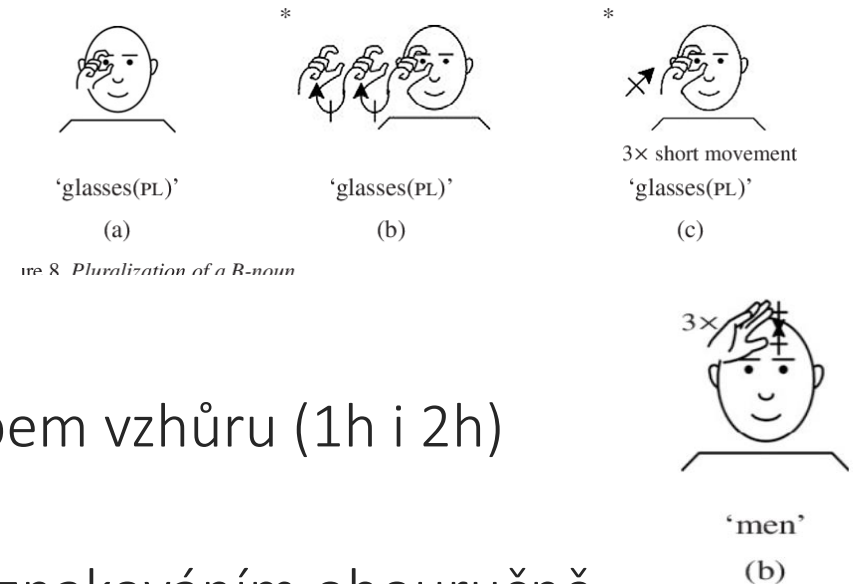
ÖGS – Rakouský ZJ – některé znaky s paralelním pohybem vzhůru (1h i 2h) pluralizovány obouručním střídavým pohybem

VGT – Vlámský ZJ – duál jednoručních znaků vyjádřen znakováním obouručně

LIS – Italský ZJ – Body-anchored nouns pluralizovány opakovanými pohyby hlavou a pokývnutím

IPSL – Indonéský ZJ – nepoužívá reduplikaci

TID – Turecký ZJ – nepoužívá reduplikaci

ASL – Americký ZJ

- jednoruční znaky s tváří jako místem artikulace tvoří plurál střídavým opakováním znaku na obou tvářích – [ONION](#), [APPLE](#)
- znaky se sekundárním pohybem nevyžívají k pluralizaci reduplikací, pouze prodlouží a zintenzivní sekundární pohyb
- znaky mající kontakt s tělem, nebo měnící orientaci pluralizují reduplikací s přidaným horizontálním obloukovým pohybem
- také některé znaky s opakovaným komplexním pohybem vyjadřují mnohost horizontálním obloukovým pohybem bez využití reduplikační operace.

WILBUR, Ronnie (1987) *American Sign Language: Linguistic and Applied Dimensions*. Boston: Little, Brown & Co.

Jmenná pluralizace

- Jmenná fráze je zásadní pro gramatickou správnost vlastností substantiv jakými jsou například osoba, číslo a pád
 - *proto, za účelem shody, ovlivňují některé pluralizační operace nejen podstatná jména, ale celé jmenné fráze obsahující např. determinátory a přídavná jména.*
 - ZJ značí pluralizaci celé fráze buďto jednorázovým, nebo opakovaným použitím množitele
 - *u jednorázového množitele se nejčastěji jedná o číslovky a příslovce, kdy PJ není v číselné shodě s množitelem*
 - *pokud je ve frázi přítomna číslovka či příslovce, reduplikace prostá i s posunem je potlačena*
 - *pokud pluralizované PJ má přiřazené ADJ, nereduplikuje se, i kdyby splňovalo fonologické vlastnosti*
a. * MANY CHILD>+>+	a'. MANY CHILD
'many children'	'many children'
b. * FIVE BOOK ++	b'. FIVE BOOK
'five books'	'five books'
c. * CHILD>+>+ TALL>+>+	c'. CHILD>+>+ TALL
'tall children'	'tall children'

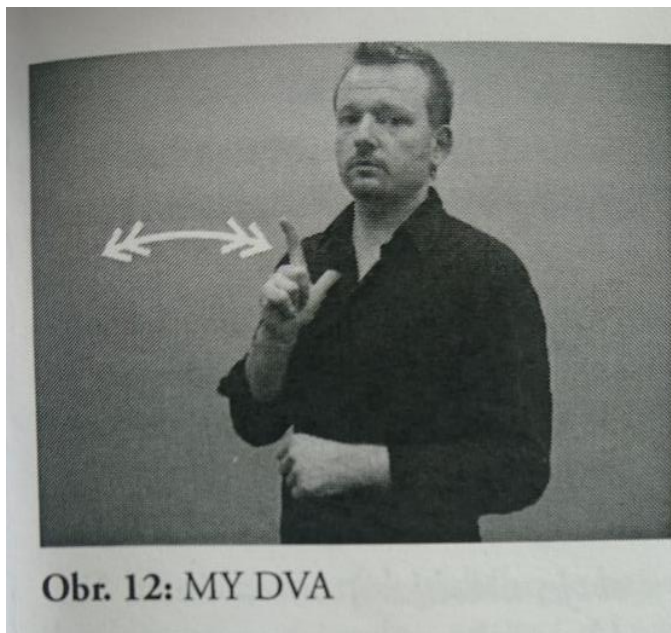
Pluralizace zájmen

- modifikace pohybu nebo opakování zájmena
- morfologie mluvených i znakových jazyků: osoba a číslo
- mluvené jazyky - přesné odlišné formy (ty, my, oni)
- znakové jazyky - znakovací prostor (R-loci)
- počet natažených prstů podle počtu referentů, v některých jazycích až devět

Pluralizace zájmen

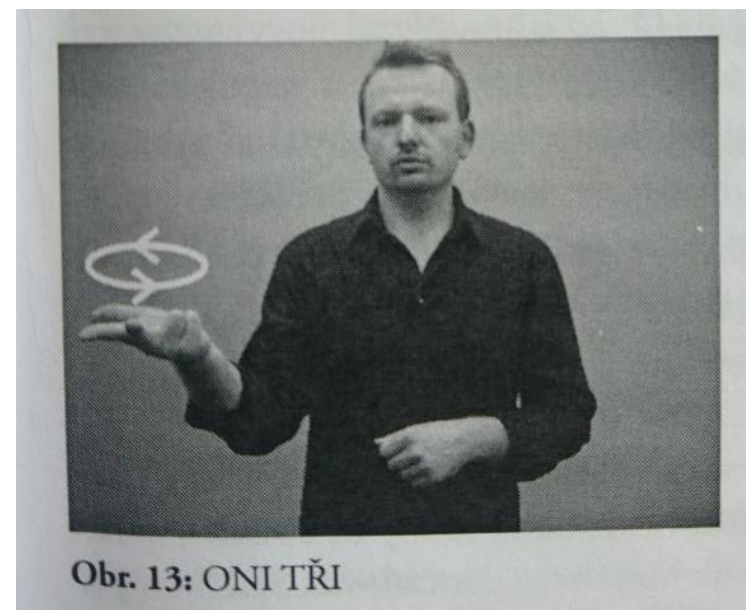
- znakové jazyky nejčastěji rozlišují:
 - **singulár** – ukazovák na referenta
 - **duál** – kývání (x kruhový pohyb u inkorporace); MY DVA, ONI DVA
 - **distributivní (exhaustive) plurál** – opakované ukazování (krátký pohyb) mapované na dlouhý posun; TO TO TO
 - **kolektivní plurál** – rozmáchlý pohyb v prostoru asociovaném s referentem

Kývavý X krouživý
pohyb v zájmenech

First Person

Non-First Person

Číselná inkorporace

Zájmena

- malý kruhový pohyb
- R-locus
- nejčastěji inkorporace končí na pěti (ONI+5), artikulace blokována specifickým ref. místem (R-loci)

místo a pohyb ze základního znaku

+

tvar ruky inkorporované číslovky

Časové údaje

- nejčastěji až do deseti (DESET+HODIN)
- jednodušší na artikulaci oběma rukama (bez R-loci)

Servusová (2008)

Číslovky

- Fyzický počet artikulátorů (10 prstů)
- 10 vždy hraniční číslo, ale existují varianty:
 - DGS, ČZJ – do pěti jedna ruka, potom se do desíti přidá pětka na pasivní ruce; 5 tvarů
 - ASL – jednoruční až do deseti, změna artikulace v pěti (kontakt s palcem); 10 tvarů
- které prsty jsou natažené se liší podle jazyků:
 - 1 – jeden natažený prst; palec/ukazovák
 - 2 – palec+ukazovák / ukazovák+prostředník
 - ...

<https://media.spreadthesign.com/video/mp4/4/469106.mp4>

<https://media.spreadthesign.com/video/mp4/13/51497.mp4>

<https://media.spreadthesign.com/video/mp4/4/469094.mp4>

<https://media.spreadthesign.com/video/mp4/13/243888.mp4>

<https://media.spreadthesign.com/video/mp4/6/206197.mp4>

Číslovky

- číslovky 1-10 jsou základ, od kterého se odvozuje forma vyšších čísel – každá desítka má vlastní formu STO, TISÍC
- různé strategie pro tvorbu komplexních číslovek ze základních
 - kombinace forem ČZJ (STO TISÍC)
 - řetězec cifer ASL (124 = ONE + TWO + FOUR), DGS (26 = SECHS + ZWEI; dodržuje opačné pořadí)
 - speciální čísla – opakující se cifry (22, 44)

<https://media.spreadthesign.com/video/mp4/4/470198.mp4>

<https://media.spreadthesign.com/video/mp4/13/363574.mp4>

Slovesná pluralizace – shodová slovesa

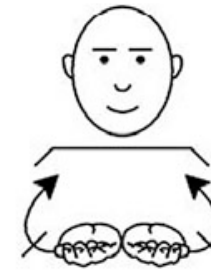
- příbuzná s nominalizací = stejné strategie jako zájmena
- shoda s referenčními místy podle argumentu

<https://edit.dictio.info/cs/translate/czj/text/d%C3%A1t/czj-2536>
<https://edit.dictio.info/cs/translate/czj/text/d%C3%A1t/czj-576>

- distributivní plurál
 - typicky násobná reduplikace po obloukovém pohybu před tělem (ROZHLÁSIT)
 - jednoruční znaky – může být pluralizováno oběma rukama (CESTOVAT, NAKUPOVAT)
- kolektivní plurál
 - rozmáchlý pohyb přes lokace určené R-loci (plynulý pohyb bez reduplikace) (UKÁZAT)

Slovesná pluralizace – klasifikátorové konstrukce

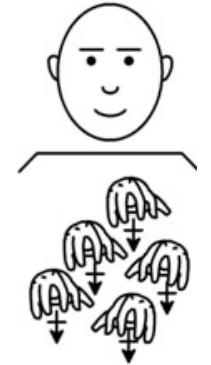
- počet + reálná prostorová situace umístění referentů (sémantická funkce)
- klasifikátorové tvary ruky + sloveso pohybu nebo umístění (+ modifikace)
- mohou být kombinovány s číslovkami PĚT AUTO KLF(5x)
- počet reduplikací neomezen – modifikace podle přesného počtu
- Prostorová modifikace: přímo (KNIHY), přímo + plynule (KOLA), náhodně (KVĚTINY)

bowl

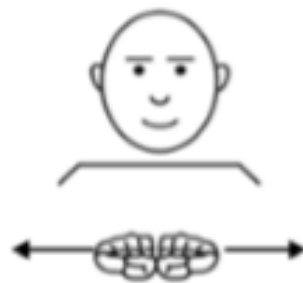
apple

CL_{round}.PL

'There are (lots of) apples in the bowl.'

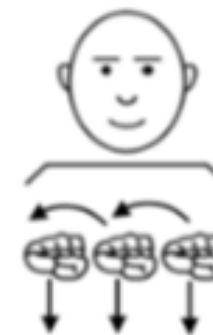
umístění v rovině

STŮL

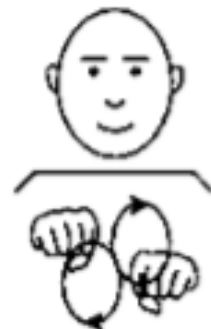

KNIHA

umístění + KLF

= Knihy leží vedle sebe na stole.

KOLO

KLF + posun

= Neurčitý počet kol stojí v řadě.

Srovnání znakových a mluvených jazyků

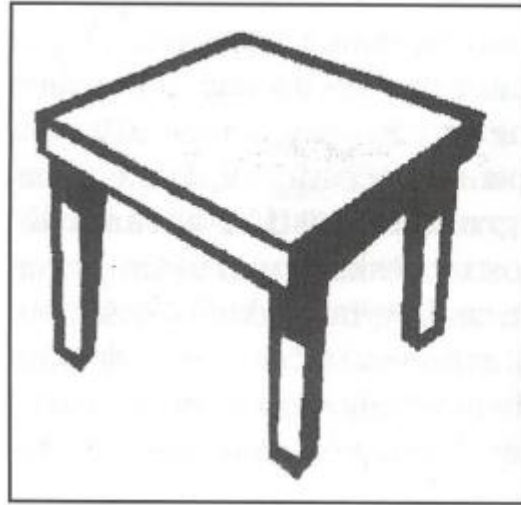
- duál v mluvených jazycích vzácný
- některé mluvené jazyky – reduplikace (orang – orangorang) i zero marking (AJ sheep - sheep pl.)
- mluvené jazyky často používají:
 - afixaci (klíč – klíč-**e**)
 - změny na kmeni (goose – **geese**)
 - vícenásobný plurál (mein-**e** **zwei** alt-**en** Auto-**s**)
- znakové jazyky mají, na rozdíl od mluvených, tendenci k hyperdeterminaci (opakování určení plurálu)

Shrnutí: pluralizace v ČZJ

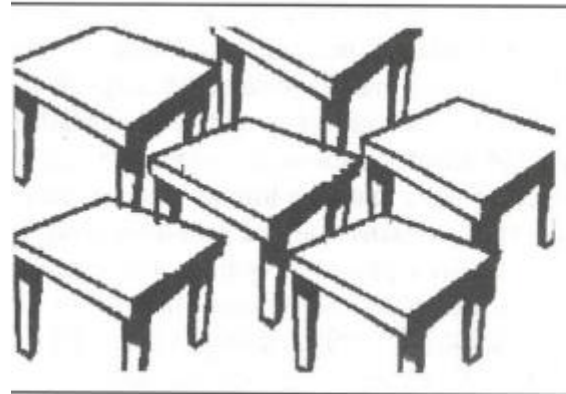
Reduplikace s posunem

ČZJ u reduplikace s posunem využívá i jiných směrů, než jen základního laterálního doprava

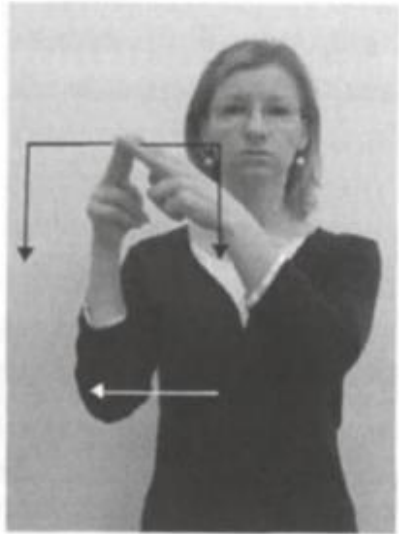
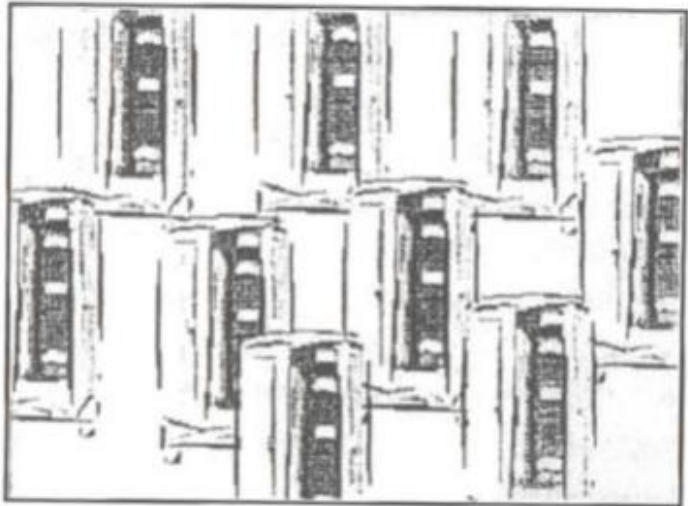
a) doprava od těla
POSTEL, OSOBY, SKŘÍŇ

b) dopředu od těla
PŘECHOD, STŮL

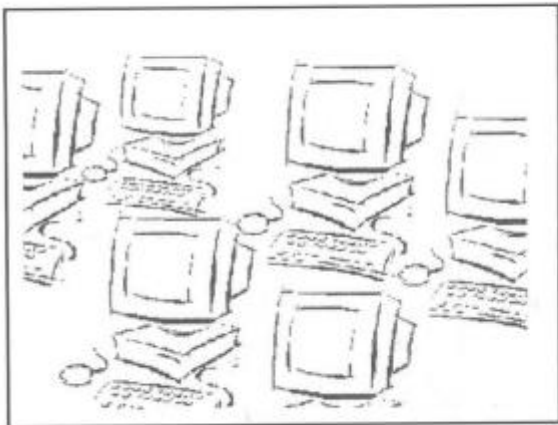

c) dolů
SLOVO

Částečná reduplikace

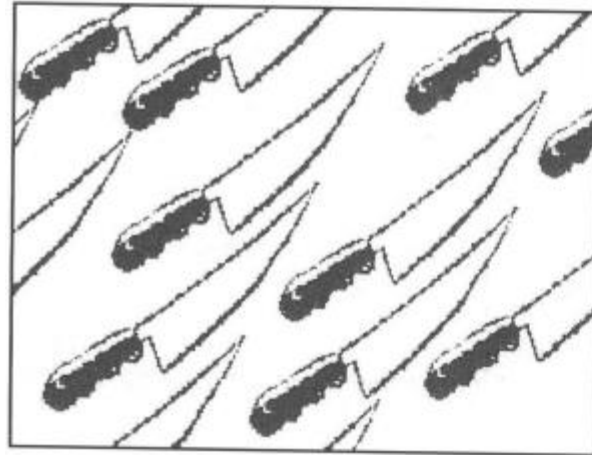
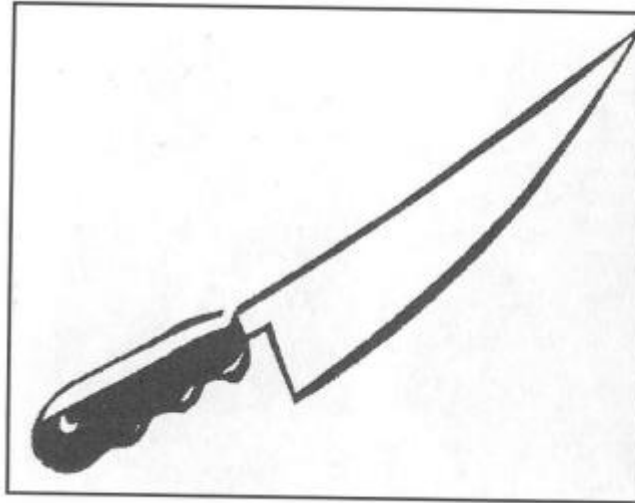

Zero marking

"Opakování artikulace znaku bez posunu s využitím nemanuálního komponentu - nafouklé pravé tváře" (Macurová and Zbořilová, 2018)

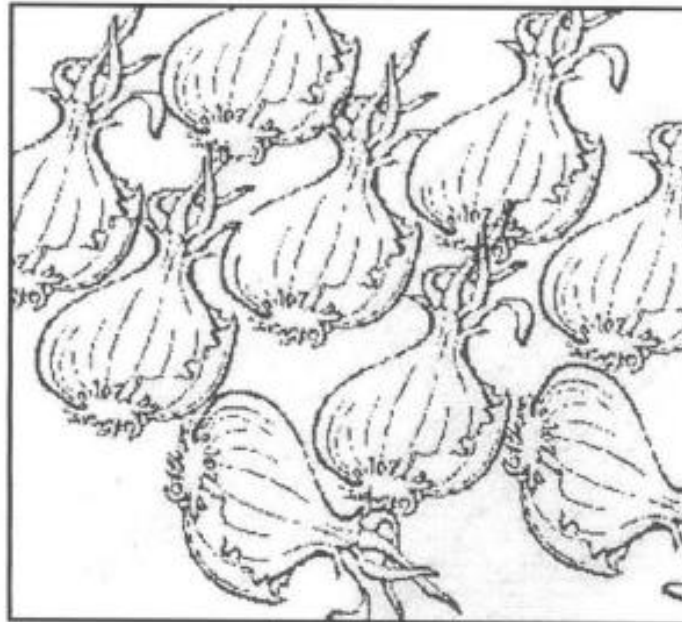
Užití neurčitého kvantifikátoru před PJ

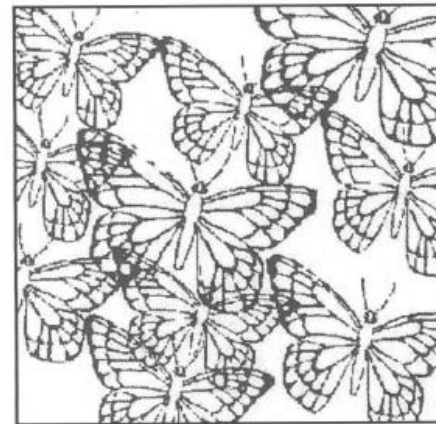
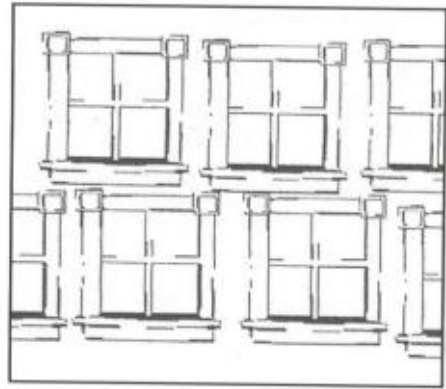
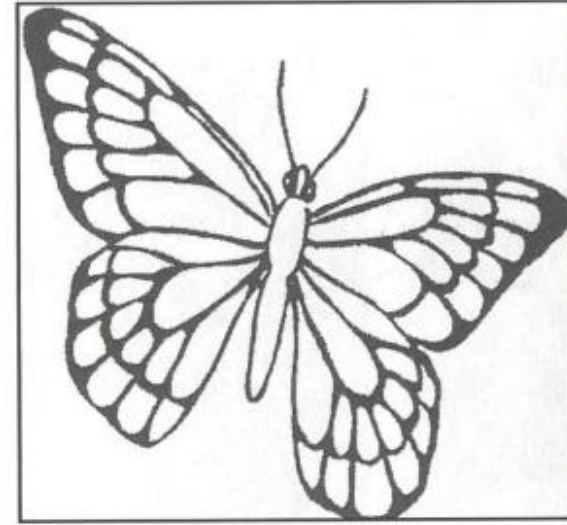
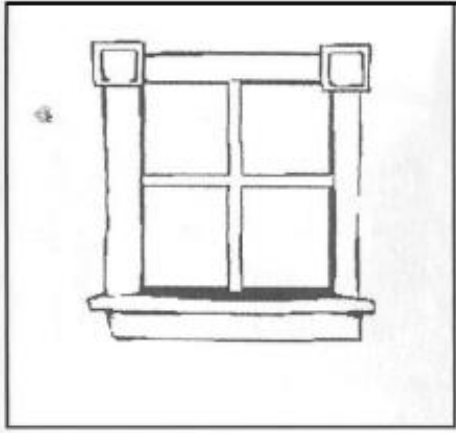

Přidání SPC a KLF

a) **příznakově** - se zřetele na uspořádání předmětů

b) **nepříznakově** - bez zřetele na uspořádání předmětů

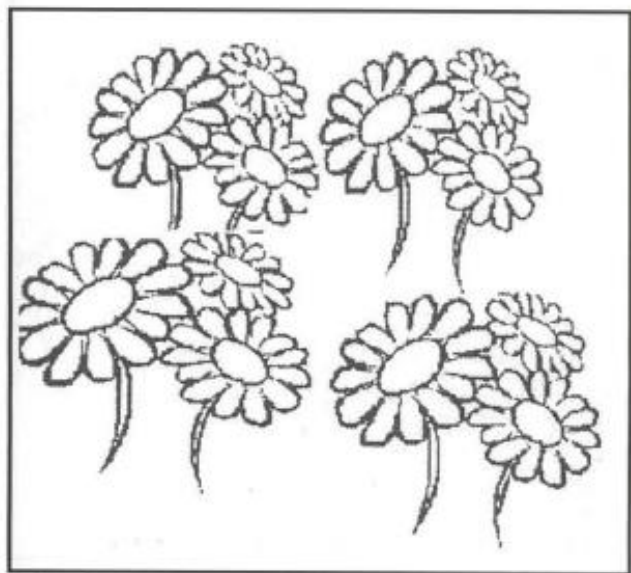
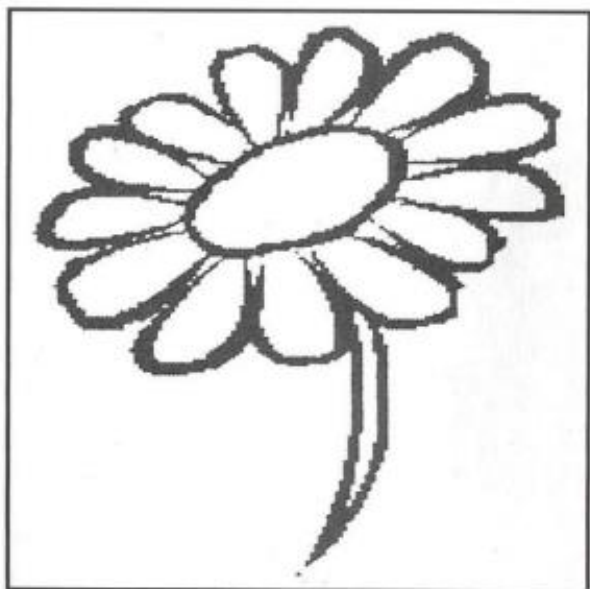

UŽITÍ KVANTIFIKÁTORU

Obvykle v pozici před PJ, může se ale vyskytovat oboustranně

10 KOLÁČ

10 KOLÁČ 10

náhodné prostorové
rozmístění

1. Uved'te 4 způsoby morfologické pluralizace a ke každému způsobu doplňte jeden příklad v ČZJ
2. Analyzujte tyto tři znaky ([POLICISTA](#), [STOLEK](#), [KOSTEL](#)) a uveďte jaké mají fonologické vlastnosti a jak by byla tvořena pluralizace.
3. Jaké 3 strategie se používají při pluralizaci klasifikátorových konstrukcí?
4. U jakých skupin znaků se vyskytuje inkorporace číslovek?
Uveď příklad ke každému.

Exit Slip 4

ZDROJE

- MACUROVÁ, A., & Zbořilová, R. (2018). *Jazyky v komunikaci neslyšících*. Charles University in Prague, Karolinum Press..
- SERVUSOVÁ, J. (2008). *Kontrastivní lingvistika-český jazyk x český znakový jazyk*. Česká komora tlumočnicků znakového jazyka.
- PFAU, R., & Steinbach, M. (2006). *Pluralization in sign and in speech: A cross-modal typological study*.
- STEINBACH, M. (2012). 6. Plurality. In R. Pfau, M. Steinbach & B. Woll (Ed.), *Sign Language: An International Handbook* (pp. 112-136). Berlin, Boston: De Gruyter Mouton
- ZWITSERLOOD, Inge & Nijhof, S.. (1999). *Pluralization in Sign Language of the Netherlands* (NGT).

POUŽITÉ SLOVNÍKY

MASARYK UNIVERSITY. (n.d.). Multilingual dictionary focused on sign languages. *Dictio*. Retrieved April 5, 2023, from <https://www.dictio.info/>

©2018 European Sign Language Center. (n.d.) *SpreadTheSign*. Retrieved April 5, 2023, from <https://www.spreadthesign.com/>